
16-та ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ»

5–7 жовтня 2017 р. відбулася 16-та Всеукраїнська наукова конференція «Актуальні питання історії науки і техніки». Щорічна зустріч дослідників історії науки і техніки проходила цього разу в актовій залі Державного університету інфраструктури та технологій Міністерства освіти і науки України у Києві.

Організаторами конференції виступили Центр пам'яток-знавства Національної академії наук України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, Державний університет інфраструктури та технологій МОН України, Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України, Академія інженерних наук України, Академія наук вищої освіти України, Асоціація працівників музеїв технічного профілю, Державний політехнічний музей при Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

На конференцію було заявлено 92 доповіді, особисто взяли участь 53 учасника з різних міст України: Миколаєва, Харкова, Дніпра, Полтави, Львова, Коростеня, Краматорська, Ніжина, Шостки, Києва. Серед них було 9 докторів наук. На конференції було заслухано 28 виступів – 9 доповідей на пленарному засіданні 5 жовтня 2017 р. та 19 доповідей на секційному засіданні 6 жовтня 2017 р. Збірник матеріалів конференції було надруковано до початку заходу та на конференції роздано учасникам.

Науковий форум відкрив голова Оргкомітету, доктор технічних наук, професор Л.О. Гріффен, який привітав усіх присутніх та побажав їм плідної роботи. Виступив також член Оргкомітету, доктор біологічних наук, завідувач кафедри екології та безпеки життєдіяльності Державного університету інфраструктури та технологій МОН України О.Я. Пилипчук, який від імені ректорату висловив впевненість у тому, що незважаючи на організаційні труднощі, пов'язані з перехідним періодом в університеті, усі, хто приїхав на конференцію, виступлять із доповіддю.

Серед заслуханих пленарних доповідей слід відзначити доповіді голови Оргкомітету, доктора технічних наук, професора

Л.О. Гріффена «Комплексні матеріальні утворення як об'єкти природничого дослідження», співголови Оргкомітету, доктора історичних наук, провідного наукового співробітника А.С. Литвинко «Міжнародне співробітництво в галузі історії техніки», доктора історичних наук, професора В.М. Скляра (Харків) «Директори (ректори) вищих технічних навчальних закладів – учні та соратники професора В.В. Кірпи́чова», доктора історичних наук, професора В.С. Савчука (Дніпро) «Студії дніпровських істориків техніки з історії авіації та космонавтики», доктора фізико-математичних наук, професора В.А. Шендеровського «Скрижалі життя Бориса Равевського», В.А. Держинського (Краматорськ) «Внесок В.І. Капустинського у розвиток космічної галузі України».

Наступного дня, 6 жовтня 2017 р., працювала секція, якою керували член Оргкомітету, доктор історичних наук, професор В.С. Степанович разом із відповідальним секретарем Оргкомітету, кандидатом технічних наук, старшим науковим співробітником В.О. Константиновим. Зацікавлення присутніх викликали доповіді: «Данило де Боскет та реконструкція Ніжинської фортеці» К.А. Железка (Ніжин); «Бігунні агрегати Шосткінського порохового заводу у XVIII–XX ст.» М.Г. Кокшайкіна (м. Шостка Сумської області), «Реальна школа у Львові: передумови та причини заснування й діяльність у 1816–1844 рр.» С.В. Харамбура (Львів), «Ніна Шаргей: відкриття таємниці імені Ю.В. Кондратюка (О.Г. Шаргей) (до 120-річчя від дня народження вченого)» І.О. Пістоленко (Полтава) та В.О. Константинова (Київ); «Деякі питання історичної географії Північного Причорномор'я» С.О. Біляєвої (Київ); «Історія планеризму в Київському політехнічному інституті в першій третині ХХ ст.» В.В. Татарчука (Київ). Всі доповіді супроводжувались показом ілюстративного матеріалу. Після виголошення кожної доповіді учасникам задавались питання та розгорталась наукова дискусія.

Після закінчення секційного засідання були підведені підсумки двох днів роботи. Учасники конференції подякували організаторам та власникам приміщення за чергову можливість зустрітися й обговорити нові результати.

Закриваючи роботу конференції, Л.О. Гріффен побажав усім подальшої плідної роботи в галузі історії науки і техніки та запросив науковців взяти участь у роботі наступної 17-ї конференції у вересні 2018 р. Співголова Оргкомітету, доктор історичних наук, провідний науковий співробітник відділу історії на соціології науки і техніки Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України наголосила на суттєвому світоглядному, популяризаційному та патріотичному значенні досліджень з історії науки і техніки, і закликала у широко залучати до роботи конференції наукову та студентську молодь.

*А.С. ЛИТВИНКО, д. і. н., пров. н. с. ІДНТПН
ім. Г.М. Доброва НАН України, співголова Оргкомітету
В.О. КОНСТАНТИНОВ, к. т. н., с. н. с.
Центру пам'ятокознавства НАН України та УТОПІК,
відповідальний секретар Оргкомітету*

VIII ВСЕМИРНЫЙ НАУЧНЫЙ ФОРУМ «НАУКА ДЛЯ МИРА»

Иордания, 7—11 ноября 2017 г.

7—11 ноября 2017 года в Иордании на курорте «Мертвое море» состоялось крупнейшее научное событие — VIII Всемирный научный форум «Наука для мира».

Форум был организован Королевским научным обществом Иордании и проходил под патронатом Его Величества короля Абдуллы, президента Венгрии Яноша Идера и генерального директора ЮНЕСКО Ирины Боковой в Центре короля Хусейна бин Талала.

Всемирный научный форум (World Science Forum, WSF), является результатом Всемирной конференции по науке (Венгрия, г. Будапешт, 1999 г.) и регулярно проводится раз в 2 года с 2003 года. Традиционно такие форумы проводятся в столице Венгрии — Будапеште.

В этом году WSF впервые состоялся на Ближнем Востоке, в Иордании, что позволило сосредоточить внимание всего мира на проблемах, стоящих перед Иорданией, арабским регионом и миром, требующих научных решений, а также привлечь к участию в таком масштабном мероприятии ученых и политиков из африканских, ближневосточных и азиатских стран.

В WSF-2017 приняли участие ученые и организаторы науки из стран Европы, Азии, Америки и Африки из более чем 120 стран мира. Высокое представительство мероприятию обеспечивали: президенты и вице-президенты академий наук, видные ученые, директора институтов, дипломаты, министры, представители международных научных организаций, руководители национальных и международных фондов и программ.

Участники форума обсуждали проблемы, стоящие перед человечеством, и возможности их решения с помощью науки; подчеркивали роль науки в укреплении культуры, образования и мира во всех регионах; призвали к региональному и глобальному научному сотрудничеству.

В течение четырех дней работы форума проходили ежедневные тематические пленарные заседания и параллельные тематические секции. Участники имели возможность обменяться



Центр короля Хусейна бин Талала

мнениями и обсудить различные научные проблемы. Среди них: искусственный интеллект, глобальные пандемии, научная дипломатия, международное научно-техническое сотрудничество, безопасность и сельское хозяйство, арабские женщины в науке, ученые-беженцы, энергетика и вода, изменение климата, устранение бедности и неравенства, взаимопонимание между народами и др.

На форуме работала выставка, представляющая университеты Иордании и демонстрирующая обучение студентов и организацию научных исследований. Интересны были представленные на форуме технологические новинки.

Легендарный ученый, физик-теоретик и популяризатор науки Митио Каку анонсировал революционную технологию, которая сейчас активно тестируется разработчиками, — онлайн-линзы, позволяющие переводить тексты и распознавать речь собеседника, трансформируя ее в текст на нужном языке. А затем представил участникам форума уникального робота, который распознает человеческую речь и различает эмоции разных людей. Робот адаптирован для коммерческого использования в банковской сфере.

В последний день работы форума была принята декларация, в которой отражено основное направление его работы — наука для мира. Приведем ее основные положения:

Достижения науки и техники находятся в прямой связи с состоянием окружающей среды, развитием экономики, благополучием и здоровьем людей, живущих на планете Земля. Последствия научно-технологического развития несут серьезные угрозы, связанные с изменением климата и океана, загрязнением окружающей среды и неэффективным управлением природными ресурсами, продолжают угрожать экологической, социальной и политической стабильности на местном, региональном и глобальном уровнях. Именно в этом контексте Всемирный научный форум 2017 года оценил роль науки в построении будущего, в котором наука играет все более заметную роль в качестве средства обеспечения справедливого и устойчивого развития, обещающего более широкое равенство и безопасность для всех. «Мир» —

это гораздо больше, чем отсутствие конфликта. Мир подразумевает равный доступ к ресурсам и потенциалу нашей планеты. «Наука для мира» признает глобальный характер проблем, стоящих перед всем человечеством, и подчеркивает глобальную ответственность за их преодоление на основе эффективной научно-технологической политики, которая должна включать энергию, продовольствие, воду и изменение климата, преодоление бедности и неравенства, более глубокое культурное и экономическое взаимопонимание между народами, а также потенциал для науки и исследований для создания благополучного и мирного общества. «Наука для мира» — это знамя для всего человечества и призыв отказаться от разделения, краткосрочного и реакционного планирования и растущего разрыва между богатыми и бедными.

Научное образование имеет важное значение для формирования критического мышления, создания и поддержания мирного общества, основанного на знаниях. Прочный мир может быть достигнут только тогда, когда научное знание будет более справедливо производиться и распределяться, когда наука и основанное на фактических данных мышление поддерживается во всех странах, когда разнообразие ценится как жизненно важный фактор в науке и исследованиях и когда универсальное право на науку пропагандируется и закрепляется на региональных и глобальных форумах. Именно в этом контексте Всемирный научный форум 2017 года призывает к следующему:

1. Обеспечить справедливое и устойчивое управление природными ресурсами, которое необходимо для предотвращения конфликтов и содействия мирному развитию.

Всемирный научный форум 2017 года рассмотрел важнейшую взаимозависимость воды, энергии и продовольствия как наиболее острую проблему для мира и безопасности. В частности, в Иордании и на Ближнем Востоке нехватка воды создает серьезную угрозу стабильности. Ученые и научные дипломаты играют центральную роль не только в разработке технологий и систем управления, но и в укреплении сотрудничества, институтов и обмена знаниями; улучшении водосбережения и энергоэффективности; создании местного потенциала; обеспечении устойчивости путем совместного управления трансграничными ресурсами. Наука предлагает



Выступление Митио Каку



Робот, представленный на WSF-2017

каналы связи между государствами для преодоления политической напряженности и укрепления доверия.

Форум подтверждает необходимость сотрудничества в целях совершенствования управления, информирования о технологическом выборе и инвестициях и создания социальных и человеческих инфраструктур для справедливого и устойчивого управления ресурсами.

Форум одобряет три знаковых соглашения ООН, принятые в 2015 году, — Цели устойчивого развития (SDG), Сэндайские рамки уменьшения опасности бедствий на 2015–2030 годы и Парижское соглашение об изменении климата.

2. Сохранить научный потенциал, который является главным фактором мира, устойчивого развития и реконструкции.

Мир и процветание зависят не только от экономических или природных ресурсов, но и от способности общества предвидеть, выявлять и понимать проблемы и эффективно действовать для создания и распространения научных знаний. Способность обучать, привлекать и удерживать специалистов в области науки, технологий и инноваций имеет важное значение для того, чтобы общество следовало устойчивым путем развития и являлось основой для успешной реконструкции ситуаций после конфликтов, экономических кризисов, природных и антропогенных катастроф.

Форум призывает научные организации, университеты и правительства разработать механизмы для выявления профессионалов среди миллионов людей, перемещенных в результате войны, экономических трудностей и изменения климата, и выработать рекомендации, которые защищают их статус и способность создавать знания.

Форум подчеркивает необходимость в программах образования и занятости для поддержки мобильности и интеграции исследователей и студентов-мигрантов и беженцев.

Мы призываем к включению исследователей мигрантов и беженцев в переговорный процесс Глобального договора о безопасной, упорядоченной и регулярной миграции, который должен быть подписан государствами-членами ООН в 2018 году.

3. Разнообразие является ключевым фактором, способствующим совершенствованию науки, технологий и инноваций.

Разнообразие улучшает социальные, экологические и экономические последствия науки, тем самым способствуя процветанию и миру. Чтобы научное сообщество эффективно внедряло инновации, оно должно использовать различные методологии, лингвистику, жизненный опыт и культурные ценности.

Однородность порождает непрерывный научный монолог, который нарушает подлинную инновацию. Однородность научных сообществ препятствует многообразию с самых ранних этапов научного образования.

Форум призывает к признанию и поощрению разнообразия в науке как важного фактора для эффективной реализации человеческого потенциала во всем ми-

ре, для обеспечения и оптимизации воздействия научных исследований во благо человечества.

4. Участники форума обязуются выполнять универсальное право на науку.

Мы укрепляем и обязуемся поощрять право всех на участие в развитии науки и право пользоваться благами научного прогресса и его результатами, установленными в статье 27 Всеобщей декларации прав человека (1948 год), статье 15 Международного пакта об экономических, социальных и культурных правах (1966 год).

Мы, партнерские организации Всемирного научного форума и все участники Всемирного научного форума 2017 года, обязуемся защищать академическую свободу. Мы принимаем принцип универсальности науки, принятый организациями-членами МСНС¹, обновленную Рекомендацию по науке и научным исследованиям, принятую ЮНЕСКО, Заявление о научной свободе и ответственности, принятое ААСРН², и «Практику глобальной науки [принятую] Межакадемическим партнерством: руководство по ответственным действиям в глобальном научном предприятии»³.

Мы призываем заинтересованные стороны науки объединиться в деле поощрения и передачи универсального права на науку в качестве важного предшественника создания справедливого и прочного мира.

5. Всемирный научный форум 2017 года поддерживает организацию регионального научного форума для арабского мира.

Мы признаем важность региональных инициатив по укреплению сплоченности в различных научных сообществах и налаживанию партнерских отношений между ними. В этом отношении мы поддерживаем организацию и продвижение региональных научных форумов как мощных инструментов для инициирования позитивных изменений, ориентированных на решение региональных проблем, стоящих перед научными системами.

Мы поддерживаем организацию научного форума для арабского мира для объединения научно-исследовательских сообществ, сосредоточения научного потенциала для решения региональных проблем и объединения региональных научных сообществ в более широкие региональные форумы.

Участники WSF-2017

*Л.Ф. КАВУНЕНКО, Т.Н. ВЕЛЕНТЕЙЧИК,
ГУ «Институт исследований научно-технического потенциала
и истории науки им. Г.М. Доброва НАН Украины»*

¹ МСНС — Международный совет научных союзов.

² ААСРН — Американская ассоциация содействия развитию науки.

³ В оригинале «IAP's Doing Global Science: A Guide to Responsible Conduct in the Global Research Enterprise».

М.Ф. БІЛЯШІВСЬКИЙ

(150 років від дня народження)



Біляшівський Микола Федорович — відомий український археолог, етнограф і мистецтвознавець, громадський діяч, академік УАН (1919). Народився 24 жовтня 1867 р. в Умані в родині священика. В 1885—1891 рр. навчався на юридичному факультеті Київського університету, додатково відвідував лекції з історії професорів В.Б. Антоновича та А.В. Прахова. В 1891 р. склав випускні іспити у Київському та Новоросійському в Одесі університетах, 1893 р. —

на природничому факультеті Московського університету. У 1891 р. працював у Київському суді, у 1892—1893 рр. — у Московському архіві Міністерства юстиції, у 1894—1897 рр. — завідувач архіву фінансового управління при Варшавській казенній палаті. Працюючи в архівах Москви та Варшави, відкрив і ввів до наукового обігу нові матеріали з історії України. В 1898—1902 рр. — перший директор бібліотеки Київського політехнічного інституту. Один із засновників і перший директор (1902—1923) Київського художньо-промислового і наукового музею (нині Національний художній музей України), колекції якого згодом лягли в основу зібрань Державного музею українського народно-декоративного мистецтва, Національного музею історії України, Державного музею Т.Г. Шевченка. З 1921 р. входив до складу Археологічної комісії ВУАН, з 1922 — до Археологічного комітету ВУАН, з 1924 — член Всеукраїнського археологічного комітету. Помер 21 квітня 1926 р. Києві. Згідно із заповітом, похований у Каневі, неподалік від могили Т. Шевченка.

Наукові праці М.Ф. Біляшівського присвячені дослідженню археологічних пам'яток різних епох, історії запорізького козацтва, нумізматиці, музейній справі. Як археолог здобув визнання дослідженнями пам'яток неоліту, латенської та трипільської культур, ранньослов'янських і давньоруських часів. У

1899—1905 рр. заснував та редагував «Археологічний літопис Південної Росії» (в Російській імперії в науковому вжитку слово «Україна» було заборонено). В 1895—1914 рр. брав участь у заснуванні й розбудові приватного музею барона Ф. Штейнгеля в с. Городок (нині Рівненської області). Автор понад 300 наукових праць і публікацій, один із засновників Київського товариства охорони пам'яток старовини (1910).

М.Ф. Біляшівський — активний учасник громадсько-політичного життя: 1906 р. — депутат І Державної думи, входив до складу української думської громади та фракції автономістів-федералістів, 1917 р. — перший комісар з охорони пам'яток Києва і Київської губернії, у квітні 1917 — член Української Центральної Ради від Київської губернії, голова Центрального комітету охорони пам'яток старовини та мистецтва Української Народної Республіки; 1918 р. — автор проекту першого закону про охорону пам'яток Української Держави, з 1919 — член Всеукраїнського комітету охорони пам'яток мистецтва і старовини. Почесний академік Української академії мистецтв (1918).

Д.М. СИНЦОВ

(150 років від дня народження)



Синцов Дмитро Матвійович — відомий математик, професор (1903), академік АН УРСР (1939). Народився 21 листопада 1867 р. у Вятці (Росія) в сім'ї Голови В'ятської губернської земської управи Матвія Матвійовича Синцова. У 1890 р. закінчив фізико-математичний факультет Казанського університету, в якому був залишений стипендіатом для підготовки до професорського звання. З 1894 р. — приват-доцент кафедри чистої математики. В 1896—1897 рр. — у науковому відрядженні в Лейпцизі, де вивчав стан викладання математики в Західній Європі, з 1898 р. — доктор математики. В 1899—1903 рр. виконував обов'язки ординарного професора Катеринославського вищого гірничого училища, з 1903 р. — професор Харківського університету. В 1941—1944 рр. працював в Москві та Уфі в Академії наук УРСР. Після повернення в травні 1944 р. керував Науково-дослідним інститутом математики і механіки Харківського університету. Помер Д.М. Синцов 28 січня 1946 р.

Основні наукові праці стосуються геометричної теорії диференціальних рівнянь (теорії конексів), неголономної диференціальної геометрії. Є автором понад 250 праць (у тому числі 60 монографій і посібників). Працюючи в Харківському університеті, розробляв українську математичну термінологію, перекладав праці відомих математиків Б. Рімана, Ф. Клейна, А. Пуанкаре, Я. Штейнера.

Д.М. Синцов багато років був головою Харківського математичного товариства, брав участь в організації вищої освіти, вихованні наукових кадрів, пропагував досягнення вітчизняних учених на з'їздах, конгресах, в пресі. В 1938 р. його обрано депутатом Верховної Ради УРСР I-го скликання від Харкова. Заслужений діяч науки України (1935).

ДО 100-РІЧЧЯ СУЧАСНОЇ КОСМОЛОГІЇ

В 1917 р. А. Ейнштейн узагальнив рівняння загальної теорії відносності (ЗТВ), ввівши в них космологічну сталу Λ (лямбда-член). Поклавши $\Lambda > 0$, А. Ейнштейн одержав розв'язки цих рівнянь, які описують модель статичного однорідного Всесвіту, що має замкнений сферичний простір, радіус якого пропорційний масі всіх тіл Всесвіту (тривимірна сферична модель Всесвіту). Це була перша релятивістська модель Всесвіту, що започаткувала релятивістську космологію. У 1922—1924 рр. О.О. Фрідманом і в 1927 р. Ж. Леметром (теоретично) і в 1927—1929 рр. Е. Хабблом та іншими (експериментально) доведено, що ця космологічна модель не відповідає дійсності і Всесвіт з часом розширюється (нестационарний Всесвіт).

НОБЕЛІВСЬКІ ПРЕМІЇ 2017 року

Лауреатами Нобелівської премії з фізики стали *Р. Вайс (США), Б. Беріш (США), К. Торн (США)* «за вирішальний внесок у розробку детектора LIGO та спостереження гравітаційних хвиль».

Нобелівську премію з хімії отримали *Ж. Дюбоше (Швейцарія), Й. Франк (США), Р. Хендерсон (Шотландія)* «за розробку криоелектронної мікроскопії високої роздільної здатності для визначення структури біомолекул у розчині».

Нобелівську премію з медицини та фізіології отримали *Д. Холл (США), М. Росбаш (США), М. Янг (США)* «за відкриття молекулярних механізмів, що контролюють циркадний ритм».

Нобелівську премію миру присуджено *Міжнародній кампанії із заборони ядерної зброї (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons, ICAN)* «за роботу щодо привернення уваги до катастрофічних гуманітарних наслідків будь-якого використання ядерної зброї та за новаторські зусилля задля досягнення заборони такої зброї».

Нобелівську премію з літератури отримав *К. Ісігуро (Велика Британія)*, «який в своїх повістях потужної емоційної сили відкриває прірву під нашим ілюзорним почуттям зв'язку зі світом».

Премію Шведського Національного банку з економічних наук пам'яті А. Нобеля отримав *Р. Тейлер (США)* «за внесок у вивчення поведінкової економіки».

КОСТЮК ГАЛИНА ГЕОРГІЇВНА (11.04.1946—08.09.2017)



8 вересня 2017 року пішла з життя відомий історик науки Галина Георгіївна Костюк, яка протягом 44 років працювала у відділі історії науки і техніки, досліджувала актуальні питання історії біології та опублікувала значний обсяг наукових праць, серед яких три монографії.

Галина Георгіївна народилася у селищі Бутово Московської області 11 квітня 1946 р. 1964 р.

розпочала трудову діяльність на посаді лаборанта фізичного кабінету Бутівської середньої школи № 1. 1965 р. вступила на біолого-грунтознавчий факультет Московського університету (кафедра антропології). 1967 р. у зв'язку з сімейними обставинами вона переїжджає до Києва та переводиться на біологічний факультет Київського університету (кафедра вірусології), який закінчує 1970 р. за спеціальністю біолог-вірусолог. У 1972—1973 рр. працює лікарем-лаборантом Київського науково-дослідного інституту інфекційних хвороб (нині — Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського).

З 1973 р. Г.Г. Костюк обирає своїм науковим напрямом історичні аспекти розвитку медико-біологічних наук і переходить на роботу до відділу історії природознавства Сектору історії природознавства і техніки Інституту історії АН УРСР. У цьому відділі (1986—1991 — відділ історії природознавства Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки АН УРСР (з 1989 — ім. Г.М. Доброва), 1991—1995 — відділ історії природознавства і техніки Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки АН України ім. Г.М. Доброва (з 1994 — НАН України), 1995—2016 — відділ історії науки і техніки Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України (з 1915 — Інститут), з 2016 — відділ історії та соціології науки і техніки Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки

ім. Г.М. Доброва НАН України) Г.Г. Костюк послідовно обіймала посади інженера (1973—1985), старшого інженера (1985—1989), провідного інженера (1989—1995, 2011—2017), молодшого наукового співробітника (1995—2010).

Галина Георгіївна брала активну участь у підготовці тритомного видання «Розвиток біології в Україні» (К.: Наук. думка, 1984—1985), де написала розділи «Соціально-економічний та культурний розвиток України у XIV—XVIII ст.», «Соціально-економічні та культурно-історичні умови в Україні в XIX — на початку XX ст.», «Новоросійський університет»; упорядкувала бібліографію та підбрала ілюстративний матеріал. Дослідниця є автором статей у третьому томі п'ятитомного видання «Історія української культури» (К.: Наук. думка, 2003), присвяченому періоду другої половини XVII—XVIII століть, а саме: «Започаткування наукового вивчення флори та фауни. Удосконалення методів дослідження», «Накопичення біологічних знань прикладного характеру», «Розвиток ветеринарних знань».

Г.Г. Костюк зробила значний внесок у розвиток історичної біографістики в Україні. Широкої популярності набув підготовлений нею разом із Т.П. Бабій, Л.Л. Кохановою та ін. біографічний довідник «Біологи» (К.: Наук. думка, 1984), який містить відомості про життя та наукову діяльність понад 1600 вчених, які вплинули на прогрес біологічної науки. Також у співавторстві вона підготувала біобібліографію визначного генетика та селекціонера, академіка АН УРСР М.М. Гришка (К.: Наук. думка, 1977), висвітлила персональний склад біологів у монографії «Історія АН УРСР» (К.: Наук. думка, 1979).

Галиною Георгіївною Костюк всебічно досліджено наукову біографію українського ботаніка та фізіолога рослин, академіка АН УРСР, професора Київського політехнічного інституту й завідувача кафедри ботаніки Київського медичного інституту Є.П. Вотчала, та разом із В.Є. Вотчал-Словацькою видано монографію «Євген Пилипович Вотчал» (К.: Наук. думка, 1991).

У книгах «Ювілеї науки» 1988 та 1989 рр. вона написала розділи, присвячені фізіологам рослин А.Т. Болотову та Д.А. Сабініну, підготувала низку біографічних статей про вчених-біологів у енциклопедії «Хто є хто в Україні» (К., 1997), дослідила наукову школу визначного біолога, академіка АН УРСР М.Г. Холодного.

Галина Георгіївна вивчала й діяльність наукових колективів, товариств та науково-освітніх осередків. Нею підготовлено матеріал для монографії «Популяризація науки в Україні: Історія та сучасність» (К., 1992), присвячений Київському товариству сприяння початковій освіті. У межах планових тем відділу «Історія природознавства в Україні» та «Дослідження досвіду та соціального розвитку АН України» нею разом із С.П. Рудою написано розділи про діяльність Ново-Александрійського інституту сільського господарства та лісівництва, Острозької академії, Українського патолого-анатомічного інституту, Сільськогосподарського відділення Київського політехнічного інституту, розвиток біології у Київському університеті, створення мережі інститутів біологічного профілю, стан галузі сільськогосподарства у 50—60 рр. XX ст., зокрема вплив Т.Д. Лисенка та сесії ВАСГНІЛ 1948 р. на розвиток біологічних наук в Україні.

Останнім часом Г.Г. Костюк працювала над плановою темою «Розробка методології і створення фактологічної бази історії НАН України та формування її анотованого хроніко-бібліографічного покажчика», а також виконувала пошукову тематику з історії ракетно-космічної техніки в Україні, в межах якої у 2016 р. спільно з Ю.О. Храмовим та Ю.І. Мушкалом опублікувала статтю «Піонери ракетно-космічної науки і техніки».

Дослідниця друкувалась у фахових журналах, зокрема «Нариси з історії природознавства і техніки», «Питання історії природознавства і техніки», «Наука та наукознавство». Брала участь у міжнародних наукових конференціях — Міжнародному конгресі українців, київських симпозиумах з наукознавства та історії науки тощо. Виконувала обов'язки вченого секретаря відділення історії науки ЦДПІН ім. Г.М. Доброва АН України. Була відзначена медаллю «Ветеран праці».

Всі, хто знав Галину Георгіївну, пам'ятають її як високоосвічену, талановиту і творчу особистість, оптимістичну, життєрадісну, доброзичливу і чуйну людину, яка любила людей і завжди була готова прийти на допомогу. Вона захоплювалась вирощуванням цікавих рослин, із задоволенням пригощала колег горіхами та яблуками зі свого саду, домашнім вином. Постійно читала художню літературу і була в курсі останніх новинок, любила подорожувати. Через життєві обставини Галина Георгіївна Костюк не захистила кандидатську дисертацію, яка була нею підготовлена. Проте у професійному колі її вважали дослідницею докторського рівня, однією з тих, хто знаходився біля витоків формування історії науки в Україні як наукового напрямку. Колеги щиро сумують через цю втрату та висловлюють співчуття рідним і близьким Галини Георгіївни.